

FRANC KOVAČ:

Izprehod po Koroškem.

V.

Rupej išče zlato rudo pod skalovjem na hribčku, ki je poraščen z redkimi borovci. Čuden je ta zlatokop: mož, star že nad sedemdeset let, išče že nad trideset let zlato rudo! Prej je dolga leta kopal na nekem drugem kraju in izkopal v zemljo globok rov, a lansko leto mu je posestnik dotičnega mesta prepo-vedal nadaljno kopanje, ker iz rova navoženi grušč in kamenje dela škodo gozdnim nasadom. In zato je začel kopati na novem kraju. Ljudje ga puščajo na miru, ker si ne da ničesar dopovedati. Trdno je prepričan, da najde zlato rudo. Kdor mu oporeka in dokazuje, da je njegov trud brezuspešen, z dotičnim sploh ne mara govoriti.

Rupej koplje vsak dan po nekoliko ur, časih pa tudi ves dan nepretrgoma. V silovitem mrazu predlanske zime je sivobradati, koščen mož, prepasan s širokim jermenom in kosmato kučmo na glavi, čepel v ozkem, približno 2 metra globokem rovu, izdolbenem z dletom v trdo skalovje, in s cepinom v roki lomil trdi kamen.

Pri delu mu je pomagala žena Mojca, oblečena v staro vojaško bluzo, v luknjičastem krilu in z ogromnimi cokljami na nogah. Ko je Rupej nalomil kupček, sta jela preiskovati vsak kamen posebe v upanju, da se kje notri pokaže zlata žila. Molče sta skrbno obračala vsak kamenček in ga počasi polagala na stran. Ko sta vse preiskala, je Rupej zopet začel s krampom lomiti kamenje in Mojca je z lopato nalomljeni in preiskani grušč odmetavala stran, da ga s samokolnico izvozi iz rova. Ves čas sta pri delu molčala, in tako sem ju opazoval, ne da bi kaj slutila o meni.

Tako tudi midva stopiva k rovu. Res, na delu sta in vida, kako se dva stara človeka mučita brez potrebe. Prisiljeno zakašljam. Dva para motnih oči se začudeno ozreta v naju.

»Ali ste že našli zlato rudo?« vprašam.

»Še ne, a upam, da pridem kmalu do nje. Tu je gotovo zlata žila, je že kamenje tako. Sem tudi slišal že zvoniti tu v zemlji, zadnjič je tako zvonilo kakor z velikim zvonom. In tudi cvergleje (palčke), ki čuvajo zlato v zemlji, sem videl. Tu mimo mene je stekel, čisto majhen je bil. Tudi Mojca ga je videla.«

»Da, mimo mene je zletel, kar izginil je pod zemljo.«

In človek živi v trdni veri in dela naporno že trideset in pet let! Ali naj ga odvrneva od njegovega brezumnega početja? Saj bi naju

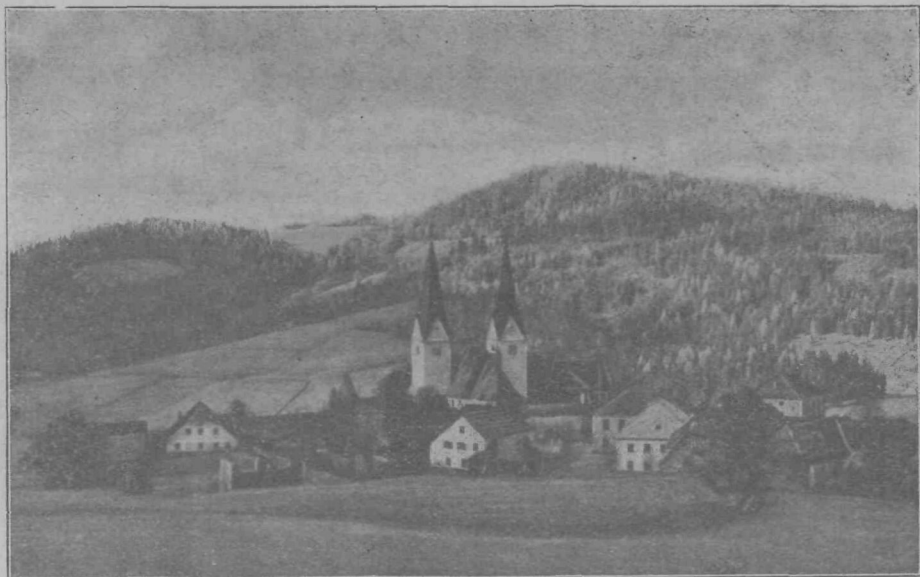
ne poslušal. Že drugi so ga poizkušali z lepim in tudi z zasmehovanjem, a vse zaman.

Ker nama zaupa in ga ne zasmehujeva kakor drugi, dobi do naju nekaj več zaupanja. Pokaže nama neko listino rudoslednega urada, kjer čitava, da sestoji v preiskavo poslano kamenje iz kremenca, ki mu je primešanega 0·002 svinčene in bakrene rude.

»Kaj boste pa začeli, ko boste nekoč tako bogati?«

»Rad bi na stara leta brez skrbi živel in tudi za zvonove bi nekaj dal.«

Hotel sem še nekaj več izvleči iz njega, a mož je postal nezaupen in redkobeseden.

Djekše (1159 m), najvišja in najsevernejša slovenska župnija na Koroškem

Idiva torej zopet po cesti naprej do končnega cilja svoje poti: bližava se Krki, ki je l. 1919.—20. tvorila demarkacijsko črto. Ondi se razprostira Rička vas in še bolj spodaj vasica Zamir. Lepo ležeči kraji sredi rodovitnega polja. Tam ob Krki je stala nekoč cerkvice sv. Martina, ki jo je za povodnji narasla Krka izpodkopala, da se je zidovje sesulo (1775). Od te bivše cerkvice je ostala samo še stara podoba sv. Jakoba, ki je sedaj v cerkvi v M. Št. Vidu.

Zopet zavije cesta proti severu v ozko dolino »Görtschitz-tal« — že smo na nemškem ozemlju. Kar nenadoma se preneha narodna meja. Do tukaj ljudje še govorijo slovensko, a komaj se obrne cesta proti severni strani, slišimo večinoma že nemški jezik. Zopet sva na stari rimski cesti, vsekani v skalo, držeči v Hüttenberg. Čez pet minut prideva do velike gostilnice in gospodarskega poslopja Reinegg. Komaj

imajo obširna gospodarska poslopja prostora na ozkem kraju. Tik nad njimi se dviga navpična, nekoliko čez viseča, ogromna, 60 m visoka skala z razvalinami nekdanjih Reineških razbojniških vitezov. Občudovati morava ostrovidnost teh nekdanjih vitezov, da so si na teh nedostopnih pečinah sezidali varna gnezda, iz katerih so ovirali in zadrževali promet. Od potnikov in trgovcev so svojevöljno pobirali davek in colnino.

Albreht I. Habsburški je okrog l. 1290. razdril razbojniško gnezdo in posestvo zaplenil in l. 1338. ga je dobil v fevd Reinher, šenk Osteriški, in iz imena Reinher je nastalo sedanje Reinegg. Ko je pa zadnji potomec iz rodovine Osteriških l. 1475. umrl v turškem ujetništvu, je prišlo posestvo v cesarsko oblast.

Tudi o Rajneškem gradu hočeva za slovo še slišati mično pripovedko in potem je najin izprehod končan.

Zmaj in škrat sta gospodarila tudi v starem Reineškem gradu. Zraven njih so se šopirile divje žene. Zavoljo svojih hudobij na zemlji so bile zaklete v Reineške razvaline, in marsikdo je že slišal izza zidovja jok in zdihovanje. Pa le malokomu je usojeno, da bi jih videl. Pred blizu sto leti, tako pripovedujejo, gre tedanja posestnica sedanjega veleposestva pozno zvečer ob svitu meseca po svoji navadi pogledat po hlevih in gospodarskem poslopu. Za nekim grmom se ji nenadoma prikaže bela gospa, katere krasno obličje razodeva globoko žalost in bridkost.

Vsa prestrašena obstoji Reinekarica; ne more se ganiti. Glas ji zastane.

»Ne boj se!« pravi prijazno čudna prikazen, »nič hudega se ti ne zgodi. Usojeno ti je veliko odrešilno delo. Prosim te, pojdi z menoj tja gori v stari grad in bodi krstna botra novorojenemu otroku.«

»Ne morem,« vzdihne prestrašena in trepetajoča Reinekarica, »bojim se iti s teboj tako pozno na grajsko razvalino.«

Bela žena začne bridko jokati in jo kleče prosi, naj gre z njo.

»Ne boj se, ničesar hudega se ti ne zgodi! Veliko srečo pripraviš sebi in svojcem, če se tvoje srce usmili mene in mojih ubogih, nesrečnih sester. Samo ena stvar bi te utegnila prestrašiti. Velika kača te bo srečala, a pojde samo mimo tebe. V žrelu bo nesla šop ključev. Ko pride do tebe, tedaj se osrči, se hitro pripogni in ji vzemi ključe iz žrela. Tebi se ne more ničesar zgoditi. In ko imaš ključe v roki, tedaj moreva iti mirno na krstitev in dokončati odrešilno delo.«

Dolgo se brani Reinekarica. Ko pa bela gospa le prosi in prosi ter ji obljublja srečo, se osrči in pravi: »Moža hočem prej vprašati.«

»Nobenemu človeku ne smeš poprej o tem ničesar ziniti, drugače je vse izgubljeno,« pravi gospa.

Naposled se žena vendar opogumi, da je pripravljena iti. Vesela hiti naprej bela gospa, za njo pa stopa trepetaje Reinekarica. Nista hodili dolgo, ko dospeta sredi gore na kraj, kjer ni bilo gozda.

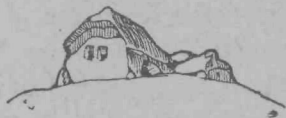
»Moram te zapustiti,« pravi bela gospa, »bodi pogumna! Ko prideš do onega malega travnika, ti pride nasproti iz tistega skalovja kača s ključi. Še enkrat ti povem, nič se ti ne zgodi. Počasi bo lezla kača mimo tebe. Pripogni se in vzemi ji ključe, a ne zini besedice. S tem boš ne samo meni in mojim sestram, temveč tudi sebi in svojcem pripravila veliko srečo.« Nato izgine bela gospa.

Sama stoji Reinekarica v pustem gozdu. Med drevjem zapazi v mesečini znani travnik.

»V imenu božjem, pa grem,« se pokriža in gre proti travniku. Komaj stopi tja, se privali od pečin velikanska kača, debelejša kot vsako drevo. Počasi se bliža prestrašeni ženi, ki je strahu in groze skoro okamenela. Že vidi natančno kačje zelene oči in ključe v njenem žrelu. Že je zver tik nje, tedaj pa ona zavpije: »Vsi dobri duhovi hvalijo Gospoda Boga!«

In kača je izginila. Zasliši se polom, in žena vidi, kako je besna kača z repom izrvala mogočno drevo.

Grobna tišina zavlada. Mesec obseva travnik in pečine kakor prej. Iz razvalin nad pečevjem se pa zasliši iz mnogih grl žalovanje in jok. Vsa prestrašena se spusti Reinekarica navzdol in dospe neovirano domov. Od tistega časa ni ničesar več videla ali slišala o beli gospé.

V maju.

Povrnil se je ljubi maj,
pač nisem snival,
da starček bedni bom še kdaj
te jaz užival!

Bil v svoji sobici zaprt
sem zimo celo,
zasnežen gaj, zasnežen vrt —
vse onemelo!

Srce mi trla je bridkost,
bolezen ude,
obup ni bil mi redek gost
te čase hude!

Spet je oživljen vrt in gaj,
spet ptica poje,
okreval sem in mirno zdaj
srce je moje.

Po vrtu hodim gor in dol,
cveč občudujem,
minila me je žal in bol
in up negujem!

»O Bog!« molitev mi kipi,
»zahvaljen bodi,
pa mnogo lepih takih dni
še mi prisodi!...«

Janko Leban.